

Høringsnotat

Innvandringsavdelingen

Dato: 28. juni 2022

Saksnr: 22/3703

Høringsfrist: 28. september 2022

Forslag om å innføre et særskilt grunnlag for utvisning av tredjelandsborgere for inngåelse av omgåelsesekteskap

1 Hovedinnhold

Høringsnotatet inneholder forslag om å innføre et særskilt grunnlag for utvisning av tredjelandsborgere for inngåelse av omgåelsesekteskap. Etter gjeldende rett vurderes utvisning for inngåelse av omgåelsesekteskap etter utlendingsloven § 66 første ledd bokstav a annet alternativ, som gir grunnlag for utvisning dersom utlendingen «forsettlig eller grovt uaktsomt» har gitt «vesentlig uriktige eller villedende opplysninger» i en sak etter loven. Det foreslås å fastsette i utlendingsloven § 66 første ledd ny bokstav h, at det er grunnlag for utvisning når utlendingen har inngått et omgåelsesekteskap som et «bevisst og grovt forsøk på å skaffe seg urettmessig opphold i riket». Forslaget har ikke til hensikt å føre til utvisning i flere eller færre saker om inngåelse av omgåelsesekteskap enn i dag, men å tydeliggjøre vurderingstemaet for utvisning i slike tilfeller.

2 Bakgrunn

Innholdet i vurderingene av utvisningsspørsmålet i saker om utvisning av tredjelandsborgere for inngåelse av omgåelsesekteskap, har vært tema i både uttalelser fra Sivilombudet og i saker for domstolene (se fremstillingen nedenfor). Ut i fra drøftingene som har blitt foretatt, har departementet sett behov for å tydeliggjøre vurderingstemaet for utvisning i saker om omgåelsesekteskap ved å utarbeide et særskilt tilpasset utvisningsgrunnlag for disse sakene.

3 Gjeldende rett

3.1 Adgangen til å nekte opphold på grunnlag av omgåelsesekteskap etter § 40 fjerde ledd

En utlending som søker familieinnvandring med ektefellen i Norge, har på nærmere vilkår rettskrav på oppholdstillatelse jf. utlendingsloven § 40 første ledd. Bestemmelsens fjerde ledd gir adgang til å nekte oppholdstillatelse dersom det dreier seg om et omgåelsesekteskap. Utlendingsloven § 40 fjerde ledd lyder slik:

«Oppholdstillatelse kan nektes dersom det fremstår som mest sannsynlig at det hovedsakelige formålet med inngåelsen av ekteskapet har vært å etablere et grunnlag for opphold i riket for søkeren.»

Vurderingstemaet i utlendingsloven § 40 fjerde ledd er om «det hovedsakelige formålet» med ekteskapsinngåelsen har vært å skaffe søkeren oppholdsgrunnlag i riket. Det fremgår både av forarbeidene og rettspraksis at vilkåret skal tolkes i tråd med ordlyden, slik at det ikke er nødvendig at formålet om å oppnå rett til opphold, må ha vært det *eneste* formålet med ekteskapsinngåelsen. Det kan foreligge et omgåelsesekteskap selv om det også har vært andre, mer underordnede motiver for å inngå ekteskapet, se Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 190 og HR-2021-1435-A. Med andre ord er det adgang til å nekte opphold både i klare tilfeller hvor ekteskapet er helt uten realitet (proforma), og i tilfeller hvor det er en viss realitet i ekteskapet, men hvor det å oppnå oppholdstillatelse likevel har vært det viktigste og dominerende formålet med ekteskapsinngåelsen.

Ifølge HR-2021-1435-A er det tilstrekkelig at det å oppnå oppholdstillatelse har vært hovedformålet til «én av ektefellene – typisk søkeren». I praksis vil det nok sjelden være slik at søkeren tar sikte på et reelt ekteskap, mens personen i Norge ikke gjør det, se dommen avsnitt 63 og 82. Videre skal vurderingen av hva som var hovedformålet med ekteskapet foretas med utgangspunkt i forholdene på vielsestidspunktet, men bevis knyttet til etterfølgende omstendigheter er relevante i den utstrekning de kaster lys over hva som har vært formålet med å inngå ekteskapet, se dommen avsnitt 83.

Ordlyden «det hovedsakelige formålet», gir i utgangspunktet anvisning på en vurdering av hva som har vært den subjektive motivasjonen til å inngå et ekteskap. Forarbeidene viser til at blant annet følgende momenter kan være relevante ved vurderingen, se Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 187 og s. 190:

- hvilken kontakt det har vært mellom partene før ekteskapsinngåelsen, både med hensyn til varighet, karakter og omfang
- hvilke kunnskaper partene har om hverandre
- hvorvidt partene kan gi samsvarende opplysninger om hvordan de har blitt kjent med hverandre og hvilken kontakt som har vært mellom dem mv.
- om partene kan kommunisere på et felles språk
- aldersforskjellen mellom partene
- om penger er betalt for ekteskapsinngåelsen uten at dette kan forklares med grunnlag i medgiftstradisjoner
- hvorvidt referansepersonen har en tidligere ekteskapelig historie som kan gi grunnlag for mistanke om proforma eller tilsvarende
- om en av partene har en tidligere livsledsager som skal bo i samme husstand som partene
- om ekteskapet er klart atypisk i forhold til ekteskapstradisjoner i hjemlandet til utlendingen
- om det foreligger omstendigheter som taler for at ekteskapet er inngått ved bruk av tvang eller utnytting, eksempelvis at partene er klart ujevne i mental utvikling
- om den som søker oppholdstillatelse på grunnlag av ekteskapet, tidligere har prøvd å få opphold på annet grunnlag, for eksempel på grunnlag av søknad om asyl, og om ekteskapet er inngått i nær tilknytning til et avslag på annen søknad.

Dersom det fastslås at det hovedsakelige formålet med ekteskapsinngåelsen var å skaffe søkeren oppholdstillatelse, «kan» oppholdstillatelse nektes. Det er opp til forvaltningens skjønnsvurdering om oppholdstillatelse likevel bør gis. I Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 190 omtales tilfeller hvor det bare er søkeren som har omgåelseshensikt, og det gis følgende føringer for skjønnsutøvelsen:

«Den foreslåtte proformabestemmelsen utvider bevistemaet ved at det vil være tilstrekkelig for å avslå søknaden at oppholdstillatelse har vært det hovedsakelige formålet med ekteskapet. Utvalget nevner spesielt at tilfeller hvor det kun er søkeren som har som formål at ekteskapet skal danne grunnlag for oppholdstillatelse, vil være vanskelige å avgjøre[...]. Det vises til at søkere fra den fattigere del av verden i enkelte tilfeller vurderer ekteskap med en vestlig person som en mulighet for en bedre tilværelse for seg og sine barn. Departementet slutter seg til utvalgets vurdering om at det isolert sett ikke kan anses som noe formål å nekte oppholdstillatelse i slike tilfeller så lenge ekteskapet samtidig skal ha en realitet. Selv om ordlyden i bestemmelsen kan omfatte disse tilfellene, legger departementet derfor til grunn at slike saker som hovedregel ikke skal avslås. I visse tilfeller kan imidlertid søkerens formål om å oppnå oppholdstillatelse være så fremtredende at spørsmålet bør bedømmes annerledes.»

Sivilombudet uttaler følgende om forståelsen av forarbeidenes føringer i SOM-2020-3952:

«Ifølge forarbeidene skal altså oppholdstillatelse «som hovedregel» innvilges i en del nærmere bestemte tilfeller der ekteskapet er ment å være reelt. Utenfor disse tilfellene tilsier forarbeidene at det skal gis avslag. Dette gjelder særlig i tre situasjoner: 1) der ekteskapet ikke er ment å ha realitet (de klassiske proforma-sakene), 2) saker der ikke bare søker, men også ektefellens hovedmotiv for ekteskapet er oppholdsgrunnlag for søker og 3) der søkerens oppholdshensikt er så fremtredende at det uansett bør gis avslag.»

3.2 Adgangen til å nekte opphold på grunnlag av omgåelsesekteskap etter § 120 sjette ledd

For utlendinger som omfattes av EØS-regelverket finnes en egen bestemmelse om å nekte opphold på grunnlag av omgåelsesekteskap i utlendingsloven § 120 sjette ledd. I HR-2021-1435-A legger Høyesterett til grunn at bestemmelsen gir «angivelse på samme norm for vurderingen av om det foreligger et omgåelsesekteskap» som utlendingsloven § 40 fjerde ledd, se avsnitt 80 i dommen. Ved tolkningen av utlendingsloven § 120 sjette ledd må det imidlertid tas hensyn til EØS-rettslige tolkningsprinsipper, jf. for eksempel avsnitt 42 i dommen, hvor Høyesterett gir uttrykk for at EFTA-domstolens rådgivende uttalelse skal legges til grunn ved tolkningen av EØS-retten.

3.3 Adgangen til å utvise for inngåelse av omgåelsesekteskap

Et vedtak om utvisning av tredjelandsborgere innebærer et forbud mot fremtidig innreise til Norge, og som hovedregel også et forbud mot fremtidig innreise til hele Schengenområdet, for en bestemt periode. Dersom utlendingen befinner seg i Norge, innebærer et vedtak om utvisning også et pålegg om å forlate riket og eventuelt Schengenområdet.

Utvisning for inngåelse av omgåelsesekteskap, er både aktuelt ved avslag på en søknad om oppholdstillatelse og tilbakekall av en oppholdstillatelse på dette grunnlaget. I begge disse situasjonene står utlendingen uten oppholdstillatelse i riket. Ifølge utlendingsloven § 66 første ledd bokstav a, kan en utlending uten oppholdstillatelse utvises:

«når utlendingen grovt eller gjentatte ganger har overtrådt en eller flere bestemmelser i loven her, forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt vesentlig uriktige

eller åpenbart villedende opplysninger i en sak etter loven, eller unndrar seg gjennomføringen av et vedtak som innebærer at vedkommende skal forlate riket».

Det aktuelle utvisningsgrunnlaget for inngåelse av omgåelsesekteskap følger av bestemmelsens annet alternativ. Bestemmelsen oppstiller vilkår om at utlendingen «forsettlig eller grovt uaktsomt» har gitt «vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger» i en sak etter loven. Ifølge rettspraksis omfattes også tilbakeholdelse eller fortielse av vesentlige opplysninger, se for eksempel LB-2016-89668.

I tillegg oppstiller utlendingsloven § 70 et krav til forholdsmessighet for at det skal kunne treffes vedtak om utvisning. Etter denne bestemmelsen kan en utlending «ikke utvises dersom det i betraktning av forholdets alvor og utlendingens tilknytning til riket vil være et uforholdsmessig tiltak overfor utlendingen selv eller de nærmeste familiemedlemmene».

Dersom det foreligger utvisningsgrunnlag og utvisning ikke vil være uforholdsmessig, er det opp til utlendingsmyndighetene å vurdere om adgangen til å treffe vedtak om utvisning skal benyttes, jf. begrepet «kan» i utl. § 66 første ledd bokstav a.

Forarbeidene har ingen særskilt drøftelse av utvisningsspørsmålet i saker om omgåelsesekteskap. Når det gjelder utvisning på grunnlag av uriktige eller villedende opplysninger generelt, fremgår det imidlertid av Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) på side 289 jf. side 280, at det «skal legges vekt på hvilke virkemidler som er benyttet for å gi uriktige opplysninger, hvorvidt de er gjentatt under sakens gang, om de fremstår som en bevisst, planlagt forledelse av myndighetene, mv.».

Rettspraksis viser flere eksempler på at det er forutsatt at det er grunnlag for utvisning dersom det først er fastslått at det foreligger et omgåelsesekteskap. I Rt. 2013 s. 937 var partene enige om dette. I den forbindelse uttaler førstvoterende følgende, som kan tas til inntekt for et synspunkt om at det alltid vil være grunnlag for utvisning i saker hvor det fastslås at det er inngått et omgåelsesekteskap (avsnitt 30):

«Partane er – slik dei også var det for lagmannsretten – einige om at det er grunnlag for utvisning dersom ekteskapet mellom partane var eit omgåingsekteskap. Eg er einig i at dette må vere slik [...]»

I en senere sak for lagmannsretten, LB-2016-89668, viste staten til denne uttalelsen. Til dette bemerket lagmannsretten følgende:

«Staten har også vist til en rekke lagmannsrettsavgjørelser, der tilsvarende rettsforståelse som i Rt-2013-937 avsnitt 30, er lagt til grunn. Se LB-2008-101674, LB-2010-30573, LB-2010-42528, LB-2012-205643, LB-2013-36624, LB-2013-145759 og LB-2014-111167.

Felles for Rt-2013-937 og for den nevnte underrettspraksisen, synes imidlertid å være at retten ikke hadde noen oppfordring til å drøfte problemstillingen ettersom partene var enige om en slik forståelse av regelverket. Videre synes Rt-2013-937, som nevnt, å gjelde [et] ekteskap uten realitet, der det er mer nærliggende å si at vilkårene for utvisning etter § 66 første ledd bokstav a er oppfylt.»

Lagmannsretten kommenterte deretter følgende:

«Under henvisning til gjennomgangen ovenfor er lagmannsretten enig med ombudsmannen i at utenfor de egentlige «proformatilfeller» er det flere forhold som tilsier at vilkårene for en etterfølgende utvisning ikke nødvendigvis alltid vil være

oppfylt. Lagmannsretten vil likevel peke på at begrepet «det hovedsakelige formålet» i § 40 fjerde ledd kan synes å forutsette en bevissthet hos søkeren om hans eller hennes motiv for ekteskapsinngåelsen. Det er videre nærliggende å tenke at informasjon som er avgjørende for hvorvidt et vilkår for å nekte oppholdstillatelse er oppfylt, utgjør «vesentlig[e]... opplysninger i en sak etter loven», sml. § 66 første ledd bokstav a. Dersom det kun er kunnskap om denne rettsregelen som mangler, blir spørsmålet om denne rettsvillfarelsen er unnskyldelig.

Lagmannsretten finner det ikke nødvendig å gå nærmere inn på spørsmålet om vilkårene i § 66 første ledd bokstav a også normalt vil være oppfylt for omgåelsesekteskap som ikke er det man i NOU 2004:20 kategoriserte som «proforma». Grunnen til dette er at lagmannsretten uansett er kommet til at vedtaket er ugyldig fordi begrunnelsen er mangelfull.»

Også i senere saker har partene vært enige om at det er grunnlag for utvisning dersom det først er fastslått at det foreligger et omgåelsesekteskap, se for eksempel LB-2019-185591 og LB-2020-94911.

Sivilombudet har kritisert Utlendingsnemnda (UNE) for innholdet i vurderingene av utvisningsspørsmålet i saker om utvisning for inngåelse av omgåelsesekteskap ved to anledninger. I en sak fra 2017 (SOM-2016-413), kritiserte ombudet UNEs faste praksis med å anse avgjørelser om avslag på søknader om opphold på grunnlag av omgåelsesekteskap for i seg selv å være tilstrekkelig grunnlag for utvisning etter utlendingsloven § 66 første ledd bokstav a annet alternativ om at en utlending har gitt vesentlig uriktige eller villedende opplysninger. Ombudet mente at det alltid må foretas en konkret vurdering av om vilkårene for utvisning er oppfylt.

I en sak fra 2020 (SOM-2019-617), fremholdt Sivilombudet at den usikkerhet som ofte vil være knyttet til å fastsette motivet for ekteskapet i oppholdssaken, og forarbeidenes forutsetning om at det skal være mulig med en fornyet søknad og prøving etter avslag på opphold, vil være sentrale hensyn ved skjønnsutøvelsen under utvisningsspørsmålet. Etter omstendighetene vil det også kunne være nødvendig å ta hensyn til at det kan ha betydning for relasjonen mellom ektefellene hvordan søkeren uttaler seg om motivet for ekteskapet. Følgende gjengis fra Sivilombudets syn på saken, som synliggjør utfordringene ved utvisningsvurderingen i saker om omgåelsesekteskap:

«Etter ombudsmannens syn er det flere spesielle omstendigheter ved utvisning i denne type saker, som UNE i liten grad synes å ha vurdert og vektlagt. Omstendighetene vil være relevante i forholdsmessighetsvurderingen, men siden undersøkelsen har rettet seg mot kan-skjønnet vil ombudsmannen konsentrere seg om det her.

En av omstendighetene er usikkerheten knyttet til fastsettelsen av søkers hovedmotiv for ekteskapsinngåelsen. For andre enn søkeren er det vanskelig med sikkerhet å fastslå hva hovedmotivet var, da dette er et spørsmål om søkerens indre tanker og følelser. Vanligvis vil nok utvisning på grunnlag av tilbakeholdte eller feilaktige opplysninger basere seg på mer objektivt konstaterbare feil.

Vanskelighetene med å fastslå en persons indre motiver er nok bakgrunnen for at forarbeidene og ordlyden til § 40 fjerde ledd åpner for at ekteskapsmotivene kan vurderes med utgangspunkt i nærmere angitte objektive momenter, jf. punkt 1. I den aktuelle oppholdssaken ser det ut til at utlendingsmyndighetene la helt avgjørende vekt på slike objektive momenter. Verken i søknadsskjemaer eller

under intervjuet med søkeren ble det spurt direkte om hennes hovedmotiv for ekteskapet. Spørsmålene til søker rettet seg i hovedsak mot de nevnte objektive momentene.

Ombudsmannen er enig i at en vurdering av de ytre omstendighetene ved et ekteskap vil kunne gi grunnlag for å fastslå sannsynlighetsovervekt for oppholdsformål – eventuelt også i strid med søkerens egen forklaring. Noen særlig høy grad av sikkerhet for en slik konklusjon vil imidlertid være vanskelig å oppnå, med mindre det klart dreier seg om et proformaekteskap, eller søker selv opplyser om et oppholdsformål.

I forarbeidene til § 40 fjerde ledd er det gitt uttrykk for [...] denne usikkerheten, når det uttales at bestemmelsen åpner for «en betydelig grad av skjønn», jf. Ot. prp. nr. 75 (2006-2007), side 190. Selv om departementet uttaler at det likevel ikke vil være noen større fare for tilfeldige avveininger, fordi vurderingene blir foretatt på bakgrunn av objektive momenter, så illustrerer utsagnet vurderingstemaets vanskelige karakter, og at forvaltningen regelmessig vil kunne ta feil om hva som var søkers egentlige subjektive hovedmotiv.

Omfanget av usikkerhet knyttet til fastsetting av hovedmotiv for ekteskapet med grunnlag i objektive momenter har betydning i utvisningssaken, fordi man der uansett må basere seg på hva som er klagers indre subjektive motiv. Det er dette søker eventuelt plikter å opplyse om – ikke resultatet av en vurdering av objektivt konstaterbare omstendigheter.

Etter ombudsmannens syn bør dette ha betydning for vurderingen av om en eventuell adgang til å utvise skal benyttes. Hvis ikke vil utvisningspraksisen i disse sakene kunne utgjøre en skranke for reelle ektefellers muligheter til å søke om familieinnvandring, og for kontradiksjonen i disse familieinnvandringssakene.

Også for søkere med andre hovedmotiv enn oppholdsgrunnlag vil det jo kunne være usikkert hva som blir utfallet av utlendingsmyndighetenes vurdering av ekteskapsmotivet ut fra objektive omstendigheter. Selv om søkeren er helt trygg på egne motiver er det jo vanskelig å dokumentere dem. Dersom utlendingsmyndighetene kommer til at oppholdsgrunnlag var hovedmotiv for ekteskapet tilsier dagens praksis at det ikke bare er stor risiko for et avslag på opphold, men også for utvisning.

At avgjørelsen av hovedmotiv i praksis baseres på en skjønnsmessig vurdering av objektive momenter tilsier videre at søker bør ha anledning til å argumentere for hvordan disse objektive momentene bør tolkes. Også søkere med noe utradisjonelle ekteskap – som utgjør grensetilfeller i forhold til avveiningen av de objektive momenter – bør kunne søke om familieinnvandring og argumentere for sin sak, uten risiko for en etterfølgende reaksjon i form av utvisning. Noe annet vil etter omstendighetene kunne være rettssikkerhetsmessig betenkelig.

Mye kan derfor tale for at utvisning bør forbeholdes situasjoner med rene proformaekteskap, eventuelt tilfeller der det er klar sannsynlighetsovervekt for at hovedmotiv var oppholdsgrunnlag. Uansett er usikkerheten knyttet til fastsettelsen av motivet for ekteskapet, og de nevnte rettsikkerhetsbetraktningene, momenter som etter omstendighetene må hensyntas ved vurderingen om en eventuell adgang til å utvise skal benyttes.

Forarbeidene forutsetter dessuten at et avslag etter § 40 fjerde ledd skal kunne prøves på nytt gjennom en ny søknad om familieinnvandring. Utlendingslovutvalget synes å legge til grunn at et avslag på opphold ikke i seg selv vil innebære noen varig hindring for innvilgelse på et senere tidspunkt. De uttaler at «[d]ersom partene etter avslaget viderefører eller etablerer en kontakt som etter en viss tid må anses å sannsynliggjøre et reelt tilknytningsforhold, vil

opphold kunne søkes på ny». Som ombudsmannen uttalte i SOM-2016-413 vil en slik fornyet prøving ikke være mulig dersom et avslag også medfører utvisning, da en utvisning i seg selv vil være grunnlag for å avslå nye søknader.

Ombudsmannen har også tatt opp spørsmålet om betydningen av at det for søkere som planlegger et varig og reelt ekteskap, kan være ødeleggende for relasjonen til ektefellen å gå ut med opplysninger om at hovedmotivet for ekteskapet var å komme til Norge. UNE opplyser at dette er et hensyn de ikke vektlegger i sin praksis, fordi formålet er en vesentlig omstendighet «som søkeren har en sterk oppfordring til å opplyse om». Ombudsmannen er enig i at opplysningsplikten gjelder uavhengig av om en opplysning er ubehagelig. Etter omstendighetene kan betydningen av relasjonen til ektefellen likevel ha en viss relevans ved vurderingen av hvor grovt et brudd på opplysningsplikten vil være. Særlig vil dette kunne være tilfelle dersom søkeren er i den gruppen som forarbeidene forutsetter at som hovedregel skal få opphold uavhengig av oppholdsformålet. Da vil jo søker kunne ha hatt en «berettiget» grunn til å forvente å få innvilget opphold, selv om hovedmotivet for ekteskapet var oppholdsgrunnlag.

For å oppsummere er ombudsmannen syn at usikkerheten knyttet til fastsettelsen av motivet for ekteskapet i oppholdssaken, og forarbeidenes forutsetning om at det skal være mulig med en fornyet prøving etter avslag på opphold, vil være sentrale hensyn ved skjønnsutøvelsen i en etterfølgende utvisningssak. Etter omstendighetene vil også betydningen av opplysningene om ekteskapsmotivet for relasjonen mellom ektefellene kunne ha en viss betydning. Etter ombudsmannens syn var de to førstnevnte hensynene så sentrale at UNE skulle vurdert betydningen av dem ved skjønnsutøvelsen i utvisningssaken.

At usikkerheten knyttet til fastsettelsen av motivet for ekteskapet i oppholdssaken, og forarbeidenes forutsetning om at det skal være mulig med en fornyet prøving etter avslag på opphold, er sentrale hensyn ved skjønnsutøvelsen, innebærer også at de etter ombudsmannen syn skulle vært omtalt i begrunnelsen for skjønnet i utvisningssaken, jf. fvl. § 25 tredje ledd.»

Etter Sivilombudets uttalelser om sakene, legger UDI sentral vekt på om det også er gitt uriktige opplysninger om objektivt konstaterbare forhold i saken. I mange saker avdekkes det først at det er gitt uriktige opplysninger i forbindelse med en søknad om fornyelse, da det på dette tidspunktet lettere kan kontrolleres at forklaringene ikke stemmer overens med det som er sagt tidligere, eventuelt om opplysningene stemmer med ektefellens forklaring. UDI foretar også en forholdsmessighetsvurdering i tilknytning til utvisningsspørsmålet.

UNE har utarbeidet rapporten *Omgåelsesekteskap* av 14.12.20 om praksis i saker som gjelder omgåelsesekteskap, herunder om utvisningsvurderingen i slike saker. Det har imidlertid ikke blitt tydeliggjort noen enhetlige prinsipper for utvisningsvurderingen ut over at vilkårene i § 66 må være oppfylt, og at det må foretas en forholdsmessighetsvurdering. UNE har rapportert at de utvisningsvedtakene som er truffet i nyere praksis, synes å ligge innenfor de forutsetninger som Sivilombudet bygger på.

4 Departementets forslag

4.1 Behovet for et særskilt utvisningsgrunnlag for inngåelse av omgåelsesekteskap

I de ekteskapstilfellene hvor spørsmålet om «omgåelsesekteskap» er aktuelt, er det ikke gitt at utlendingen selv alltid har et klart gjennomtenkt forhold til hva som har vært *hovedformålet* med ekteskapet. Utlendingsloven § 66 første ledd bokstav a annet alternativ oppstiller et generelt utvisningsgrunnlag for tilfeller hvor utlendingen «forsettlig eller grovt uaktsomt» har gitt «vesentlig uriktige eller villedende opplysninger» i en sak etter utlendingsloven. Denne type vilkår er etter departementets mening ikke så godt egnet når vurderingstemaet ikke er knyttet til objektivt konstaterbare forhold, men til utlendingens indre tanker og motivasjon (hovedformålet med ekteskapsinngåelsen).

Departementet foreslår på denne bakgrunn å formulere et nytt særskilt utvisningsgrunnlag for inngåelse av omgåelsesekteskap gjennom en ny bokstav h i utlendingsloven § 66 første ledd, som fastsetter at en utlending uten oppholdstillatelse kan utvises

«når utlendingen har inngått et omgåelsesekteskap etter § 40 fjerde ledd eller § 120 sjette ledd, som et bevisst og grovt forsøk på å skaffe seg urettmessig opphold i riket.»

Forslaget har ikke til hensikt å føre til utvisning i flere eller færre saker om inngåelse av omgåelsesekteskap enn i dag, men å tydeliggjøre vurderingstemaet for utvisning i slike tilfeller.

I noen saker om utvisning for inngåelse av omgåelsesekteskap, kan det (også) være gitt uriktige eller villedende opplysninger om objektivt konstaterbare forhold, for eksempel om hvordan partene møttes, forholdene rundt ekteskapsinngåelsen, eller hvilken kontakt det er mellom partene – for eksempel om de bor sammen. I slike tilfeller bør det etter omstendighetene fremdeles være adgang til å utvise på grunnlag av at det er gitt «vesentlig uriktige eller villedende opplysninger» jf. utlendingsloven § 66 første ledd bokstav a annet alternativ. Dette vil særlig kunne være aktuelt ved vurdering av tilbakekall av en oppholdstillatelse fordi det foreligger opplysninger om objektivt konstaterbare forhold som taler for at det dreier seg om et omgåelsesekteskap.

4.2 Nærmere om vurderingstemaet i det foreslåtte nye utvisningsgrunnlaget

Det foreslås at det nye utvisningsgrunnlaget uttrykkelig viser til at utlendingen har inngått et omgåelsesekteskap. I dette er det ment å ligge en forutsetning om at vilkårene for omgåelsesekteskap er oppfylt, herunder at forvaltningen har benyttet sin skjønnsmessige kompetanse til å nekte opphold på dette grunnlaget.

Utvisningsgrunnlaget bør inneholde en henvisning til bestemmelsene om omgåelsesekteskap både i utlendingsloven § 40 fjerde ledd og § 120 sjette ledd for å sikre adgang til utvisning av *tredjelandsborgere* uavhengig av om opphold er nektet eller tilbakekalt på grunnlag av omgåelsesekteskap etter det alminnelige regelverket eller etter EØS-regelverket. Omgåelsesekteskap vurderes etter utlendingsloven § 120 sjette ledd blant annet i tilfeller hvor en tredjelandsborger har inngått ekteskap med en EØS-borger. Dersom det foreligger et omgåelsesekteskap, anses ikke lenger tredjelandsborgeren for å ha en tilknytning

til EØS-borgeren som gjør at vedkommende omfattes av EØS-regelverket, og utvisningsvurderingen foretas etter det alminnelige regelverket.

Det foreslås å knytte vurderingstemaet i det nye utvisningsgrunnlaget til hvorvidt utlendingen har inngått omgåelsesekteskap som et «bevisst og grovt forsøk på å skaffe seg urettmessig opphold i riket». Det er hvis søkeren har en subjektiv hensikt om å skaffe seg urettmessig opphold, at det eventuelt er grunn til å utvise etter den nye bestemmelsen. På lignende måte som ved vurderingen av om det forsettlig eller grovt uaktsomt er gitt vesentlig uriktige eller villedende opplysninger etter utlendingsloven § 66 første ledd bokstav a annet alternativ, se avsnitt 3.2 ovenfor, vil det være relevant å legge vekt på hvilke virkemidler utlendingen har benyttet for å skaffe seg urettmessig opphold, om de er gjentatt under sakens gang, og om de fremstår som en bevisst, planlagt forledelse av både ektefellen og myndighetene.

Det foreslås nå å presisere et særskilt krav til forholdets alvor for at det skal kunne være grunnlag for utvisning på grunn av omgåelsesekteskap. Hensikten med dette er å tydeliggjøre at det ikke automatisk vil foreligge et utvisningsgrunnlag i alle tilfeller hvor en tillatelse til opphold blir nektet eller tilbakekalt på fordi forvaltningen mener at hovedformålet har vært å skaffe utlendingen oppholdstillatelse. Det skal foretas en særskilt vurdering av forholdets alvor, dersom det også skal treffes vedtak om en så alvorlig forvaltningsmessig reaksjon som utvisning.

I hvilken grad dette faktisk vil ha betydning for resultatet i den enkelte sak, er mer usikkert, for i praksis stilles det nok i dag også krav til forholdets alvor når forvaltningen vurderer om utvisning er forholdsmessig etter § 70.

I følge utlendingsloven § 70 annet ledd er det adgang til å vurdere om det i stedet for utvisning skal treffes vedtak om inntil tre års tilleggstid for at en fremtidig søknad om permanent oppholdstillatelse skal innvilges, dersom utlendingen har begått handlinger som nevnt i § 66 første ledd bokstav a. Dette omfatter etter gjeldende rett blant annet utvisning for inngåelse av omgåelsesekteskap. Det foreslås derfor å innta en henvisning til utlendingsloven § 66 første ledd også i ny bokstav h.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget forventes ikke å innebære vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser. Eventuelle merutgifter forutsettes dekket innenfor gjeldende budsjetttrammer.

6 Forslag til endringer i utlendingsloven § 66

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) gjøres følgende endringer:

§ 66 første ledd ny bokstav h skal lyde:

h) når utlendingen har inngått et omgåelsesekteskap etter § 40 fjerde ledd eller § 120 sjette ledd, som et bevisst og grovt forsøk på å skaffe seg urettmessig opphold i riket.

§ 70 annet ledd første punktum skal lyde:

Dersom utlendingen har begått handlinger som nevnt i § 66 første ledd bokstav a *eller* h, kan det i stedet for utvisning treffes vedtak om inntil tre års tilleggstid for at en fremtidig søknad om permanent oppholdstillatelse skal innvilges.